

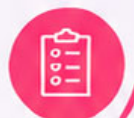
با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

دانلود رایگان آزمون های آزمایشی
قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...

دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس

دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی
(نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی

دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی
و شب امتحانی

همه چیز
برای موفقیت
تو!

Google

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

کافیست هر فایلی که نیاز دارید
را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام فارسی (۳) دوازدهم

فصل دوم

عنوان فصل: ادبیات پایداری

از صفحه‌ی ۲۵ تا صفحه‌ی ۴۶ کتاب

در این فایل پاسخ فعالیت‌ها، کارهای کلاسی، تمرین‌ها و پرسش‌های فصل ادبیات پایداری آمده است. مباحث فصل: آزادی، درس آزاد (ادبیات بومی ۱)، دماندیه، جاسوسی که الاغ بود!

تهیه شده در ایران توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست پرسش‌ها

- ۱ صفحه ۲۸ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو زبانی ۱ - معنای واژه‌ی «همت» ۵
- ۲ صفحه ۲۸ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو زبانی ۲ - حذف ۵
- ۳ صفحه ۲۸ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو ادبی ۱ - مجاز ۵
- ۴ صفحه ۲۸ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو ادبی ۲ - تلمیح و کنایه ۶
- ۵ صفحه ۲۸ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو فکری ۱ - معنی بیت‌ها ۶
- ۶ صفحه ۲۹ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو فکری ۲ - مقصود از عبارت‌ها ۶
- ۷ صفحه ۲۹ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو فکری ۳ - غزل اجتماعی ۷
- ۸ صفحه ۲۹ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو فکری ۴ - ویژگی فرخی ۷
- ۹ صفحه ۲۹ کارگاه متن‌پژوهی — قلمرو فکری ۵ - مضمون مشترک ۸

ایران‌توشه
نوشته‌ای برای موفقیّت

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

- ۱۰ صفحه ۳۸۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو زبانی ۱ - معادل معنایی واژه‌ها ۸
- ۱۱ صفحه ۳۸۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو زبانی ۲ - ترکیب‌های وصفی ۸
- ۱۲ صفحه ۳۸۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو زبانی ۳ - ترکیب‌های اضافی ۹
- ۱۳ صفحه ۳۸۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی ۱ - حسن تعلیل ۹
- ۱۴ صفحه ۳۸۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی ۲ - استعاره ۹
- ۱۵ صفحه ۳۸۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی ۳ - مقایسه‌ی قالب ۱۰
- ۱۶ صفحه ۳۹۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری ۱ - دماوند و سوخته‌جان ۱۰
- ۱۷ صفحه ۳۹۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری ۲ - معنی بیت ۱۰
- ۱۸ صفحه ۳۹۰ کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری ۳ - مفهوم مشترک ۱۱
- ۱۹ صفحه ۴۵۰ درک و دریافت — شیوه‌ی بیان نویسنده ۱۱
- ۲۰ صفحه ۴۵۰ درک و دریافت — فضا و حس و حال متن ۱۱

۱ معنای واژه‌ی «همت» را در بیت‌های زیر بررسی کنید.

الف) هم مور تواند که سلیمان شود / همت اگر سلسله‌جنبان شود (وحشی بافقی)
ب) همتم بدرقه‌ی راه کن ای طایر قدس / که دراز است ره مقصد و من نو سفرم (حافظ)

الف) «همت» در این بیت به معنی «اراده‌ی قوی، تلاش و بلندنظری» است؛ یعنی اگر اراده و تلاش آغازگر کار شود، حتی مورچه‌ای ناتوان نیز می‌تواند به مقام والا و بزرگی (سلیمان) برسد.

ب) «همت» در این بیت به معنی «توجه، عنایت و یاری (نیروی معنوی)» است؛ شاعر از مرغ قدسی (فرشته‌ی راهنما) می‌خواهد با توجه و یاری خود او را در این راه دور و دراز همراهی کند.

۲ در کدام بیت‌ها، یکی از اجزای جمله حذف شده است؟ نوع حذف را مشخص کنید.

در بیت «ب» نشانه‌ی مفعولی «را» حذف شده است: «همتت را بدرقه‌ی راه من کن» (همتم بدرقه‌ی راه کن)؛ این حذف از نوع حذف به قرینه‌ی معنوی است.

در بیت «الف» نیز فعل مصراع دوم «تواند» برای «مور» به شکل کوتاه‌شده آمده و ضمیر / فعل «می» در آن حذف شده است (مور هم می‌تواند...).

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۱ کدام یک از ترکیب‌ها و واژه‌های مشخص‌شده، مفهوم مجازی دارند؟ دلایل خود را بنویسید.

الف) ناله‌ی مرغ اسیر این همه بهر وطن است / مرغ گرفتار قفس، هم مسلک من است
ب) نشاط غربت از دل کی برد حب وطن بیرون / به تخت مصرم اما جای در بیت‌الحسن دارم (صائب تبریزی)
پ) در بیت‌الاحزان درآمد و نالید؛ چنان‌که هر پرنده بر بالای سر یعقوب بود، بنالید. (قصص الانبیا)

- «قفس» در بیت «الف»: مجاز از «زندان و فضای اختناق و استبداد» است (علاقه‌ی محلیت)؛ زیرا شاعر منظور خود مکان قفس نیست، بلکه بند آزادی‌خواهان را می‌گوید.
- «تخت مصر» در بیت «ب»: مجاز از «حکومت و قدرت و نعمت» است (علاقه‌ی محلیت)؛ نه خود تخت.
- «بیت‌الاحزان / بیت‌الاحزان» در بیت «ب» و «پ»: به معنی غم‌خانه است و در بیت «ب» مجاز از «غربت و دوری از وطن (حالت اندوه)» به کار رفته؛ در متن «پ» به معنی حقیقی خانه‌ی اندوه یعقوب است و مجاز نیست.

۲ با توجه به بیت‌های زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت
هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت / در دفتر زمانه فتد نامش از قلم
الف) درباره‌ی تلمیح به‌کار رفته در بیت اول توضیح دهید.
ب) مصراع‌های مشخص‌شده را با توجه به آرایه‌ی «کنایه» بررسی کنید.

الف) «جام جم» اشاره به داستان جمشید، پادشاه افسانه‌ای ایران است که جامی جهان‌نما داشت و با آن از همه‌ی رازهای جهان آگاه می‌شد. شاعر می‌گوید: با اینکه دستم از مال و باده تهی است، آسودگی خاطری دارم که جمشید با آن همه شکوه و جام جهان‌نما نداشت.
ب) «جیب و جام من از مال و می تهی است» کنایه از «فقر و تهی‌دست بودن» است؛ «نامش از قلم فتد» کنایه از «از یادها رفتن، فراموش شدن و بی‌نام و نشان ماندن» است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۱ شعر «آزادی»، نمونه‌ای از اشعار وطنی عارف قزوینی است که به سلطه‌ی بیگانگان و بیدادگری محمدعلی‌شاه اشاره دارد؛ با توجه به این نکته معنی و مفهوم بیت‌های زیر را بنویسید.
آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ... آن خانه که بیت‌ال‌حزن است

بیت اول: کسی را (محمدعلی‌شاه) که در این کشور مانند سلیمان (پادشاهی عادل و بزرگ) پنداشتیم و بر تخت نشاندیم، مردم امروز به‌خوبی دریافتند که او اهریمنی ستم‌گر و دشمن مردم است. مفهوم: پشیمانی از اعتماد به شاه مستبد و آگاهی ملت از ستم‌گری او.

بیت دوم: خانه‌ای (کشوری) که به دست بیگانگان آباد شود، در حقیقت غم‌خانه است و باید آن را ویران کرد؛ آبادانی به دست بیگانگان ارزشی ندارد. مفهوم: لزوم بیزاری از سلطه‌ی بیگانگان و حفظ استقلال وطن.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۲ در متن درس، مقصود از موارد زیر چیست؟

الف) دوست و همراهی که به آزادی و رهایی نزدیک است و در مسیر آزادی و بهار وطن گام برمی‌دارد؛ یعنی مبارزان آزادی‌خواهی که خود را به آزادی رسانده‌اند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

ب) نویسندگان، شاعران، روزنامه‌نگاران و اندیشمندانی که با قلم خود از حقیقت و آزادی دفاع می‌کنند و در بیداری ملت نقش دارند.

۳ به غزل‌هایی که محتوای آن‌ها بیشتر مسائل سیاسی و اجتماعی است، غزل اجتماعی می‌گویند؛ در عصر مشروطه با توجه به دگرگونی‌های سیاسی و اجتماعی، این نوع غزل رواج یافت؛ در سروده‌های شاعرانی چون محمدتقی بهار، عارف قزوینی و فرخی یزدی می‌توان نمونه‌های آن را یافت. از این دیدگاه، متن درس را تحلیل و بررسی کنید.

هر دو شعر درس («آزادی» از عارف و غزل فرخی) غزل اجتماعی‌اند؛ زیرا به جای مضمون‌های عاشقانه و عرفانی، به مسائل روز جامعه پرداخته‌اند:

- مضمون: وطن‌دوستی، آزادی‌خواهی، مبارزه با استبداد داخلی (محمدعلی‌شاه) و سلطه‌ی بیگانگان، ایثار جان در راه وطن و ارزش قلم و آگاهی مردم.
- زبان: ساده، روشن و نزدیک به زبان مردم تا همه آن را بفهمند؛ لحن شعر حماسی و پرشور است.
- قالب و ساختار: قالب غزل حفظ شده است، اما محتوای آن دگرگون شده و به ابزاری برای بیدار کردن مردم تبدیل شده است.
- مفهوم‌های تازه: آزادی، وطن، ملت، استقلال، عدالت و قانون که حاصل جنبش مشروطه‌اند.

۴ فرخی یزدی، در بیت آخر، خود را با کدام ویژگی معرفی می‌کند؟

فرخی در بیت آخر خود را انسانی عدالت‌خواه و پایبند به انصاف و آزادی معرفی می‌کند که با وجود فقر و تنگ‌دستی، در برابر ستم و بی‌عدالتی ایستاده و همراه مردم و هم‌صدا با حق است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۵ با توجه به ادبیات پایداری، مضمون مشترک ابیات زیر را بنویسید.
جامه‌ای کاو نشود غرق به خون بهر وطن / در آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است (عارف قزوینی)
فرخی ز جان و دل می‌کند در این محفل / نثار استقلال، جان فدای آزادی (فرخی یزدی)

مضمون مشترک: **جان‌فشانی و ایثار در راه وطن، آزادی و استقلال.** عارف می‌گوید لباسی که در راه وطن به خون آغشته نشود ننگ است و از کفن هم کم‌ارزش‌تر؛ فرخی نیز جان و دل خود را فدای استقلال و آزادی کشور می‌کند.

۱ معادل معنایی واژه‌های مشخص شده را در متن درس بیابید.
ملک، عطا داد کردگار تو را / سریرم به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد (ظهیرالدین فاریابی)
یا که محتاج فرومایه شود، مرد کریم / دردناک است که در دام شغال افتد شیر (شهریار)

- «فرومایه» (بیت شهریار) = «سفله» (در بیت: «زین بی‌خردان سفله بستان»).
- «کردگار» = «ایزد / آفریدگار» و «سریر» = «تخت»؛ برابره‌ای این واژه‌ها در شعر درس آمده‌اند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۲ از متن درس، چهار ترکیب وصفی که اهمیت املایی داشته باشند، بیابید و بنویسید.

- ۱. دیو سپید
  - ۲. قلب فسرده
  - ۳. اساس تزویر (در متن: تزویر ...)
  - ۴. مردم خردمند
- املای این ترکیب‌ها اهمیت دارد: «سپید» (پ)، «فسرده» (س)، «خردمند» (خرد) و...

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

کارگاه متن پژوهی

صفحه ۳۸

۱۲

۳ در بیت‌های زیر، ترکیب‌های اضافی را مشخص کنید.
الف) تو مشّت درشت روزگاری / از گردش قرن‌ها پس‌افکند
ب) زین بی‌خردان سفلّه بستان / داد دل مردم خردمند

الف) مشّت روزگار، گردش قرن‌ها (و «مشّت درشت» ترکیب وصفی است).
ب) داد دل، دل مردم (و «بی‌خردان سفلّه» و «مردم خردمند» ترکیب وصفی‌اند).

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

کارگاه متن پژوهی

صفحه ۳۸

۱۳

۱ در کدام بیت‌ها آرایه‌ی «حسن تعلیل» به کار رفته است؟ دلیل خود را بنویسید.

در بیت «تو قلب فسرده‌ی زمینی / از درد، ورم نموده یک چند»: شاعر برای برآمدگی کوه دماوند علتی شاعرانه و غیرواقعی آورده است؛ می‌گوید کوه، قلب فسرده‌ی زمین است که از درد ورم کرده، در حالی که علت واقعی، فرایندهای زمین‌شناسی است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

کارگاه متن پژوهی

صفحه ۳۸

۱۴

۲ در بیت‌های زیر، استعاره‌ها را مشخص کنید و مفهوم هر یک را بنویسید.
از سیم به سر یکی کله‌خود / وز آهن بر میان یکی کمربند
پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته‌جان شنو یکی پند

- «کله‌خود از سیم»: استعاره از برف سفید و درخشان بر قله‌ی دماوند.
- «کمربند آهن»: استعاره از صخره‌ها یا ابرهای تیره و استوار بر میانه‌ی کوه.
- «آتش درون»: استعاره از خشم، اندوه و درد نهفته (و نیز آتش درون آتشفشان).
- «سوخته‌جان»: استعاره از شاعر (بهار) که از درد وطن سوخته است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۳ شعرهای «دماوندیه» و «مست و هشیار» را از نظر قالب مقایسه کنید.

- «دماوندیه» (بهار) قصیده است: ۱) بیت های آن در یک وزن اند و قافیه ی هر بیت در مصراع های زوج تکرار می شود (مصراع اول بیت اول هم قافیه است)؛ ۲) سرایش درباره ی مضمونی واحد با لحن بلند و سخن شاعر با دماوند.
- «مست و هشیار» (پروین اعتصامی) مثنوی است: هر بیت قافیه ی جداگانه دارد (مصراع های هر بیت هم قافیه اند: aa bb cc) و به شکل مناظره ی کوتاه میان محتسب و مست است.
- تفاوت: قافیه ی قصیده در همه ی بیت ها یکی است، اما مثنوی در هر بیت قافیه ی تازه دارد و برای داستان و مناظره مناسب تر است.

- ۱ محمدتقی بهار شعر دماوندیه را در سال ۱۳۰۱ هجری شمسی سرود. در این سال به تحریک بیگانگان، هرج و مرج قلمی و اجتماعی و هتاک ها در مطبوعات و آزار وطن خواهان و سستی کار دولت مرکزی بروز کرده بود. بهار این قصیده را با تأثیرپذیری از این معانی گفته است؛ با توجه به این نکته، به پرسش های زیر پاسخ دهید.
- الف) مقصود شاعر از «دماوند» و «سوخته جان» چیست؟
- ب) چرا شاعر خطاب به «دماوند» چنین می گوید؟ «تو قلب فسرده ی زمینی / از درد، ورم نموده یک چند»

- الف) «دماوند» نماد ایران و مردم صبور و خاموش آن (کوه آتشفشانی که آتش درونش نهفته است) است؛ «سوخته جان» خود شاعر است که از درد وطن و ستمی که بر مردم می رود، می سوزد.
- ب) چون دماوند آتشفشانی خاموش است و شاعر آن را به ایرانی تشبیه می کند که از ظلم و ناامنی دل فسرده و متورم از درد شده، اما همچنان ساکت مانده است؛ شاعر می خواهد با این خطاب او را به خروش و قیام برانگیزد.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۲ معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

بفکن ز پی این اساس تزویر / بگسل ز هم این نژاد و پیوند

ای دماوند! بنیاد این نیرنگ و ریاکاری را از پایه برکن و این خویشاوندی و پیوند (ستم‌گران و فریب‌کاران) را از هم بگسل. مفهوم: خواست نابودی ظلم و فریب در جامعه.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

کارگاه متن‌پژوهی

صفحه ۳۹

۱۸

۳ مفهوم مشترک سروده‌های زیر را بنویسید.

شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند (بهار)

ای دل خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟ / برون شد از پرده راز، تو پرده‌پوشی چرا؟ (عارف قزوینی)

مفهوم مشترک: فراخوان به خروش و قیام و ترک سکوت و خاموشی در برابر ستم؛ هر دو شاعر مخاطب خود را به جوشیدن، فریاد کشیدن و آشکار کردن درد نهفته برمی‌انگیزند.

درک و دریافت

صفحه ۴۵

۱۹

۱ درباره‌ی شیوه‌ی بیان نویسنده توضیح دهید.

- روایت داستانی و خاطره‌گونه از زبان یکی از رزمندگان (راوی اول شخص) است.
- زبان ساده، گفت‌وگومحور و محاوره‌ای است؛ از تعبیرهای عامیانه و ضرب‌المثل مانند «کاجی به از هیچی» بهره برده است.
- نثر طنزآمیز و پر از شوخی (مانند گفت‌وگوی احمدرضا با الاغ) است که در همان حال جدی‌ترین موضوع، یعنی جنگ را به تصویر می‌کشد.
- پایان داستان غیرمنتظره (لو رفتن راز و فریب خوردن دشمن) و کار با شگفتی و طنز همراه است.

درک و دریافت

صفحه ۴۵

۲۰

۲ درباره‌ی فضا و حس و حال حاکم بر این متن به اختصار بنویسید.

فضای متن شاد و طنزآمیز است، اما با دلهره و اضطراب جبهه آمیخته شده است. صمیمیت رزمندگان، ایمان و توکل حاجی، ترس از لو رفتن هنگام عرعر الاغ و در پایان خنده‌ی بلند همه از ته دل، حس و حال داستان را می‌سازد؛ حس مقاومت و ابتکار رزمندگان که حتی اشتباه ظاهری آنان را به پیروزی تبدیل می‌کند.